

این که تألیفات فراوانی داشته و بیشتر شرح حال نگار بوده‌اند. هرگز به این توقیعات اشاره نکردند؛ در حالی که اگرچنان سخنرانی به شیخ مفید رسیده بود، با توجه به اهمیت شایان آن، به طور حتم، شاگردان او نقل می‌کردند.^(۱)

افزون برآن، خود شیخ مفید نیز در آثار ارزشمند و فراوان خود، هیچ اشاره‌ای به این نامه‌ها نکرد.

است. جای تأثیر است که چگونه برخی بر توقيع بودن این سخنان پاکشایی می‌کنند.^(۲)

علمه بحرالعلوم طباطبائی بیز در کتاب رجال خود و آقای خویی در مجمع رجال الحديث، در این توقیعات، تردید کردند. پیش‌بینی این توقيعات از حوادث آینده دلیل بر درستی آن نخواهد بود؛ زیرا آن‌چه به دست ما رسیده است پس از حادث بوده که امکان جعل آن وجود دارد.

۲. برخی نویسنده‌گان، پیامی را که برای مرحوم آیت‌الله سید ابوالحسن اصفهانی به‌وسیله مرحوم شیخ محمد کوفی شوشتاری نقل شده است، در شمار توقیعات و سخنان حضرت مهدی^(۳) ذکر کردند.

در این نامه چنین آمده است: «خدوت را در اختبار [مردم] بگذار و محل نشستن خوش را در محل در ورود خانه قرار بده [تا مردم سریع تباوند با تو ارتباط پیدا کنند] و حواجت مردم را برآورده باشیم».^(۴)

در پایان بخش توقيعات و با این توضیحات، نیازی به این نیست که بگوییم برخی نوشتۀ‌هایی که این روزها به عنوان دست خط آن حضرت از این شود هیچ پایه و اساسی ندارد. و این احتمال بعدی نمی‌نماید که ممکن است این کارها، از طرف دشمنان و برای مخدوش ساختن چهره تابناک شیعه انجام شده باشد.

همان‌گونه که اشاره شد، درباره چگونگی صدور توقيعات در عصر غیبت متفق شدند. بسب مصلحتی که حضرت در دست نیست، اصلًا پاسخی صفری، سخن روشنی در عصر غیبت می‌شود، سفیران حضرت مهدی^(۵) برسنند و درخواست‌های مراجعه‌کنندگان را در یک برقه به نوبت می‌نوشتند. آن‌گاه پاسخ آن‌که کجا داکتر چهارگانه با امام عصر، حضرت حق‌بن‌الحسن‌المهدی^(۶) انجام گرفت. برخی از این توقيعات به شخص آنان مربوط بود و برخی هم به دیگر افراد که اینان واسطه ارسال و گرفتن پاسخ بودند.

ششم شوال به مناسب صدور نخستین توقيع مبارک حضرت مهدی^(۷) به نایب ایرانی شیخ‌حسین بن روح نویختی می‌باشد. هفت‌نامه افق حوزه پژوهشی از چگونگی و چراجی صدور توقيعات در عصر غیبت صفری شده و آنان به قلم خود، آن را می‌گذاشتند. باه صورت حضوری بر پیش‌کنندگان پاسخ می‌دادند.

در پاره‌ای از موارد نیز، بسب مصلحتی که حضرت می‌دانستند، اصلًا پاسخی صادر نمی‌شد. برخی از توقيعات نیزه سوت ابتدایی و بدین این که در پیش از موضع متدرج در توقيعات، صادر شده است. در برخی این موارد، صادر شده است.

۳. پی‌نوشت
۱. علی‌اکبر‌الحق، لغت‌نامه، ج.۵، ص.۷۴۵.
۲. اربیل، کشف الغمغة فی معرفة الانماء، ج.۳، ص.۳۶؛ کلینی، کافی، ج.ص. ح. ۱۴۵.

۳. شیخ طوسی، کتاب الکیم، ص.۲۵، ج.۱، ص. ۲۶۷.
۴. شیخ کلینی، کافی، ج.۱، ص. ۵۲۵.
۵. همان، ص. ۲۸۵.

۶. شیخ صدوق، کمال الدین و تمام‌النعمۃ، ج.۲، ص.۱۶.
۷. همان، ح. ۴.

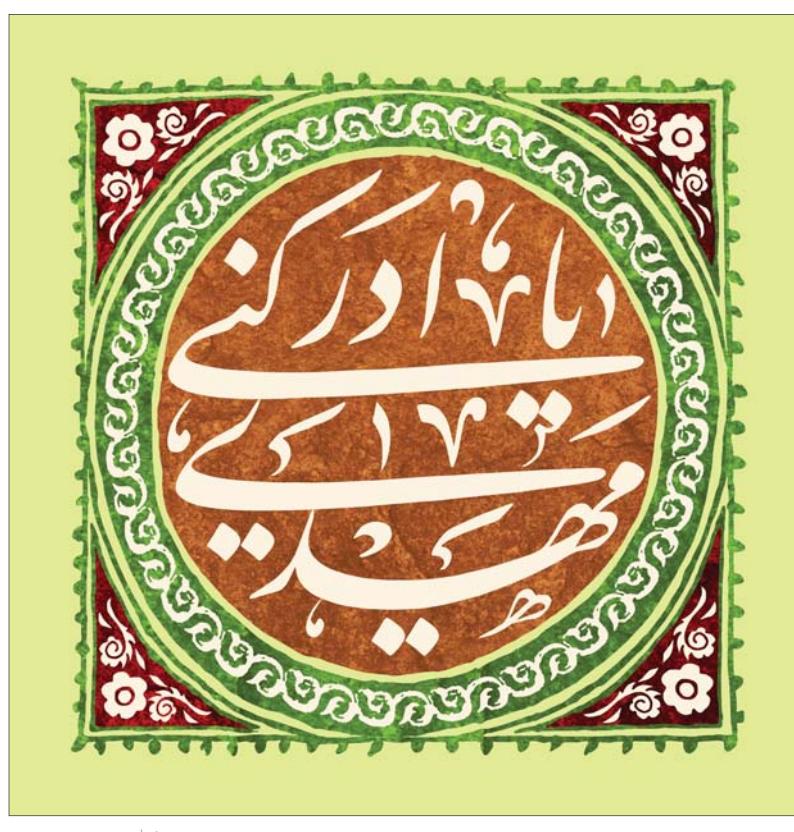
۸. طوسی، احمدین علی، الاحتجاج، ص. ۴۹۷.
۹. رک، گروه از نویسنده‌گان، چشم به راه مهدی، ص. ۹۸.

۱۰. رک، مقاله، نیایت خاص، بحث‌الدين طبی، پیش‌نامه انتظار، ش. ۱۸، ص. ۵۵.

۱۱. رک، خادمی شیرازی، محمد، مجموعه فرمایشات حضرت بقیه‌الله، ص. ۷۰.

۱۲. بای‌نوشت، درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.

منبع: درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.

به مناسب ششم شوال، صدور نخستین توقيع مبارک حضرت مهدی^(۷)

چگونگی و چراجی صدور توقيعات در عصر غیبت صغیر

نوشتاری از حجت‌الاسلام والمسلمین خدامراد سلیمان

در طول غیبت صغیر یعنی در مدت ۶۹ سال و شش ماه و پانزده روز مکاتبات زیادی از سوی سفرا و نواب چهارگانه با امام عصر، حضرت حق‌بن‌الحسن‌المهدی^(۶) انجام گرفت. برخی از این توقيعات به شخص آنان مربوط بود و برخی هم به دیگر افراد که اینان واسطه ارسال و گرفتن پاسخ بودند.

ششم شوال به مناسب صدور نخستین توقيع مبارک حضرت مهدی^(۷) به نایب ایرانی شیخ‌حسین بن روح نویختی می‌باشد. هفت‌نامه افق حوزه پژوهشی از چگونگی و چراجی صدور توقيعات در عصر غیبت صغیر شده و آنان به قلم خود، آن را می‌گذاشتند. باه صورت حضوری بر پیش‌کنندگان پاسخ می‌دادند.

است. در ذیل، به نمونه‌هایی از آن اشاره می‌شود:

۱. شیخ طوسی به نقل از راوی یک توقيع، این فلسفة نیایت خاص نیزه‌های است: «در پاسخ حمله را در کتاب خود نقل کرده است: «در پاسخ هر کس می‌توانست به شرف گرفتن توقيع نایل آید. دیگر نیازی به نایب خاص نبود.
۲. شیخ طوسی، کتاب الکیم، ص. ۲۵، ج. ۱، ص. ۲۶۷.
۳. شیخ کلینی، کافی، ج. ۱، ص. ۵۲۵.
۴. همان، ص. ۲۸۵.
۵. همان، ح. ۴.
۶. شیخ صدوق، کمال الدین و تمام‌النعمۃ، ج. ۲، ص. ۱۶.
۷. طوسی، احمدین علی، الاحتجاج، ص. ۴۹۷.
۸. رک، گروه از نویسنده‌گان، چشم به راه مهدی، ص. ۹۸.
۹. رک، مقاله، نیایت خاص، بحث‌الدين طبی، پیش‌نامه انتظار، ش. ۱۸، ص. ۵۵.
۱۰. بای‌نوشت، درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.
۱۱. رک، خادمی شیرازی، محمد، مجموعه فرمایشات حضرت بقیه‌الله، ص. ۷۰.
۱۲. بای‌نوشت، درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.

منبع: درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.

۱۳. پی‌نوشت
۱. علی‌اکبر‌الحق، لغت‌نامه، لغت‌نامه، ج.۵، ص.۷۴۵.

۲. اربیل، کشف الغمغة فی معرفة الانماء، ج.۳، ص.۳۶؛ کلینی، کافی، ج.ص. ح. ۱۴۵.

۳. شیخ طوسی، کتاب الکیم، ص.۲۵، ج.۱، ص. ۲۶۷.

۴. شیخ کلینی، کافی، ج.۱، ص. ۵۲۵.

۵. همان، ح. ۴.

۶. شیخ صدوق، کمال الدین و تمام‌النعمۃ، ج. ۲، ص. ۱۶.

۷. طوسی، احمدین علی، الاحتجاج، ص. ۴۹۷.

۸. رک، گروه از نویسنده‌گان، چشم به راه مهدی، ص. ۹۸.

۹. رک، مقاله، نیایت خاص، بحث‌الدين طبی، پیش‌نامه انتظار، ش. ۱۸، ص. ۵۵.

۱۰. بای‌نوشت، درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.

۱۱. رک، خادمی شیرازی، محمد، مجموعه فرمایشات حضرت بقیه‌الله، ص. ۷۰.

۱۲. بای‌نوشت، درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.

منبع: درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.

۱۳. پی‌نوشت
۱. علی‌اکبر‌الحق، لغت‌نامه، لغت‌نامه، ج.۵، ص.۷۴۵.

۲. اربیل، کشف الغمغة فی معرفة الانماء، ج.۳، ص.۳۶؛ کلینی، کافی، ج.ص. ح. ۱۴۵.

۳. شیخ طوسی، کتاب الکیم، ص.۲۵، ج.۱، ص. ۲۶۷.

۴. شیخ کلینی، کافی، ج.۱، ص. ۵۲۵.

۵. همان، ح. ۴.

۶. شیخ صدوق، کمال الدین و تمام‌النعمۃ، ج. ۲، ص. ۱۶.

۷. طوسی، احمدین علی، الاحتجاج، ص. ۴۹۷.

۸. رک، گروه از نویسنده‌گان، چشم به راه مهدی، ص. ۹۸.

۹. رک، مقاله، نیایت خاص، بحث‌الدين طبی، پیش‌نامه انتظار، ش. ۱۸، ص. ۵۵.

۱۰. بای‌نوشت، درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.

۱۱. رک، خادمی شیرازی، محمد، مجموعه فرمایشات حضرت بقیه‌الله، ص. ۷۰.

۱۲. بای‌نوشت، درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.

منبع: درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.

۱۳. پی‌نوشت
۱. علی‌اکبر‌الحق، لغت‌نامه، لغت‌نامه، ج.۵، ص.۷۴۵.

۲. اربیل، کشف الغمغة فی معرفة الانماء، ج.۳، ص.۳۶؛ کلینی، کافی، ج.ص. ح. ۱۴۵.

۳. شیخ طوسی، کتاب الکیم، ص.۲۵، ج.۱، ص. ۲۶۷.

۴. شیخ کلینی، کافی، ج.۱، ص. ۵۲۵.

۵. همان، ح. ۴.

۶. شیخ صدوق، کمال الدین و تمام‌النعمۃ، ج. ۲، ص. ۱۶.

۷. طوسی، احمدین علی، الاحتجاج، ص. ۴۹۷.

۸. رک، گروه از نویسنده‌گان، چشم به راه مهدی، ص. ۹۸.

۹. رک، مقاله، نیایت خاص، بحث‌الدين طبی، پیش‌نامه انتظار، ش. ۱۸، ص. ۵۵.

۱۰. بای‌نوشت، درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.

۱۱. رک، خادمی شیرازی، محمد، مجموعه فرمایشات حضرت بقیه‌الله، ص. ۷۰.

۱۲. بای‌نوشت، درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.

منبع: درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.

۱۳. پی‌نوشت
۱. علی‌اکبر‌الحق، لغت‌نامه، لغت‌نامه، ج.۵، ص.۷۴۵.

۲. اربیل، کشف الغمغة فی معرفة الانماء، ج.۳، ص.۳۶؛ کلینی، کافی، ج.ص. ح. ۱۴۵.

۳. شیخ طوسی، کتاب الکیم، ص.۲۵، ج.۱، ص. ۲۶۷.

۴. شیخ کلینی، کافی، ج.۱، ص. ۵۲۵.

۵. همان، ح. ۴.

۶. شیخ صدوق، کمال الدین و تمام‌النعمۃ، ج. ۲، ص. ۱۶.

۷. طوسی، احمدین علی، الاحتجاج، ص. ۴۹۷.

۸. رک، گروه از نویسنده‌گان، چشم به راه مهدی، ص. ۹۸.

۹. رک، مقاله، نیایت خاص، بحث‌الدين طبی، پیش‌نامه انتظار، ش. ۱۸، ص. ۵۵.

۱۰. بای‌نوشت، درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.

۱۱. رک، خادمی شیرازی، محمد، مجموعه فرمایشات حضرت بقیه‌الله، ص. ۷۰.

۱۲. بای‌نوشت، درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.

منبع: درسته‌های علمی، ۲- ص. ۹۴.

۱۳. پی‌نوشت
۱. علی‌اکبر‌الحق، لغت‌نامه، لغت‌نامه، ج.۵، ص.۷۴۵.

۲. اربیل، کشف الغمغة فی معرفة الانماء، ج.۳، ص.۳۶؛ کلینی، کافی، ج.ص. ح. ۱۴۵.